

ČESKÝ ROZHLAS VLTAVA

Český rozhlas má aj v európskom kontexte mimoriadne široké portfólio rozhlasových služieb . Táto veľkorysá ponuka na jednej strane akcentuje verejnoprávnosť a mnohvrstevnosť všetkých oblastí ľudského života, na strane druhej je oveľa dôležitejšie precízne formátovanie jednotlivých vysielacích okruhov . Technický pokrok a digitálny spôsob vysielania to možno ešte viac skomplikovali ,lebo segmentovali poslucháčske zázemie a vytvorili čiastočne generačnú a čiastočne technicky gramotnú skupinu poslucháčov digitálnych služieb. Gro verejnoprávneho vysielania však stále leží na terestriálnych FM vysielateľoch a kvalitnom stereosignáli. Okrem prirodzenej konkurencie súkromných vysielateľov v duálnom systéme rozhlasu , prichádza teda na rad aj možnosť vnútorného „ koncernového kanibalizmu „ , ktorý sa minoritne prejavuje jednotlivými hlasmi, zvukovou grafikou , hudobným playlistom i technickým pokrytím. Majoritne je však odlišujúcim stavebným kameňom programový koncept a jeho realizácia. Pri globálnej programovej štruktúre ČRo je teda mimoriadne dôležité detailné focusovanie jednotlivých staníc s dôrazom na tradíciu, výskum počúvanosti a súčasne nové trendy prichádzajúce z EBU. V prípade časti kultúrneho rozhlasového programu však jestvuje istá monopolná výlučnosť, pretože privátny sektor na túto oblasť takmer úplne rezignoval. **Táto zdanlivá výhoda je však zradná, lebo sa stráca priame konkurenčné porovnanie / s výnimkou medzinárodného/ a súčasne to dáva tvorcom akúsi voľnú ruku a často experimentálne, empirické hľadanie toho pravého programového „ svätého grálu“.** Ospravedlnením týchto snáh je možná únava z tradície, programového klišé , starnutia stabilnej poslucháckej základne , uzavretého konzervativizmu a často i snaha získať mladšiu generačnú skupinu poslucháčov a zvýšiť tak percento počúvanosti rozhlasovej stanice. Namixovať takýto programový koncept nie je jednoduché a v princípe je možné použiť dve metódy : **evolučnú alebo radikálnu.** Z dejín rozhlasu a rôznych mediálnych výskumov doma i v zahraničí dosť jednoznačne vyplýva, že rozhlasoví poslucháči sú mimoriadne citliví na každú zmenu programovej štruktúry a pozitívnejšie vnímajú facelift ako chirurgický rez. V tomto kontexte

je zaujímavá zmena vysielacej štruktúry Rádia Vltava, ktorá nenechala chladných poslucháčov , ani vrcholovú reprezentáciu ČRo. Popri exaktnom sociologickom výskume počúvanosti s registráciou zmeny je potrebná aj interná diskusia a istá miera trpezlivosti.

VČERA A DNES

Najmä v minulosti bola Vltava definovaná ako koncertná sieň, divadlo, či literárny klub, ktorý vstúpil aj do najvzdialenejších domácností v mestách i obciach. Ak tento koncept očistíme od ideologickej režimovej poučky o sprístupnení kultúry masám, ostala nám po Novembri '89 veľmi silná schéma tzv. vážnej hudby a umeleckého slova, ktorá sa postupne zbavovala nánosov a cizelizovala sa do istej realizačnej vytríbenosti. Nielen v ČR a SR, ale aj v celom európskom priestore sa vedú diskusie o formátovaní takejto programovej služby. Či to má byť žánrovo čistý okruh symfonickej, komornej a opernej hudby a džezu doplnený o poéziu, literatúru , rozhlasovú hru ,feature a pod. , alebo takýto program prekladaný aj o tzv. menšinové žánre, filozofické a literárne dišputy, alebo či dokonca totálny MULTI-KULTI CHANNEL, ktorý sa prekrýva skoro so všetkými ostatnými stanicami v éteri.

Pri rozhodovaní treba vziať do úvahy :

- 1. Kontinuálny mediálny výskum stanice v dlhšom časovom období**
- 2. Kultúrne tradície krajiny**
- 3. Programovú odlišnosť od iných staníc v portfóliu vysielateľa**
- 4. Technické pokrytie a spôsob distribúcie rozhlasového signálu**
- 5. Priamu spätnú väzbu od poslucháčov**
- 6. Interné odborné hodnotenie elít ČRo**
- 7. Názor externej odbornej verejnosti**
- 8. Personálne možnosti vysielateľa**
- 9. Archív vysielateľa a medzinárodnú programovú výmenu EBU**
- 10. Komparáciu s vývojovým trendom v európskom priestore**

Pri hodnotení nového, približne rok starého formátu ČRo Vltava, je možné registrovať príklon k širokospektrálnej štruktúre, ktorá na jednej strane stanicu žánrovo obohatila, na strane druhej

avantgardným poňatím a realizačným prístupom zúžila portfólio cieľovej skupiny poslucháčov. Vo vysielaní dostáva pomerne veľký priestor odborná publicistika, kritické hodnotenia a intelektuálne rozhovory. Hudobná dramaturgia je viac súčasná ako klasická a vlastne tvorí protipól k digitálnej stanici D-dur. Pri takejto náhlej zmene môže dôjsť k čiastkovému poklesu popularity, pretože konzervatívna časť populácie zmenu nestihne absorbovať a potenciálny nový poslucháč potrebuje dlhší čas na novú ponuku v éteri. Akceptácia takejto zmeny je doslova odkázaná na špeciálnu marketingovú podporu. **Pri hľadaní perspektívy Vltavy by zrejme pomohli isté korekcie v prospech hudobnej „pop klasiky“, nahradením niektorých debát a zamyslení chvíľkou poézie, feature, poviedkou a pod. Celkový podiel hudby by mohol byť o niečo vyšší ako je súčasný stav.**

Rozhlas je stále aj ľudskom hlasom, ktorý dotvára zvukovú adresu stanice a Vltava by mala byť prehliadkou krásnych hlbokých, mikrofonických hlasov moderátorov. Aj v prípade hostí a fundovaných rozhovorov je vítané uprednostnenie hlasovo dobre disponovaných ľudí. Na rozdiel od printových médií má rozhlasová forma väčšiu váhu pri posolstve obsahu. Vltava by sa nemala dostať do polohy klubovej scény, ani hegemonom alternatívnych experimentov. Z hľadiska zadania tejto „sondy do duše Vltavy“ som si vypočul dominantné relácie v časovom pásme 08,00 – 20,00 h., v pracovné i víkendové dni a rovnakým spôsobom registroval i hudobnú dramaturgiu. Do úvahy som vzal i prístupné výskumy počúvanosti s preferovanou sociologickou štruktúrou a celkový trend úspešnosti stanice. Istým parametrom bol aj vývoj počúvanosti v rokoch 2006 - 2016 i neskoršie dáta s postupným poklesom až nastal bod zlomu a nová programová schéma ČRo. Od októbra 2017 sa začal nový boj o poslucháčov a ako jeden z nich sa pokúsim definovať svoje poznatky.

Plusy :

1. Nová programová štruktúra ČRo Vltava je zostavená ambiciózne. Má premyslenú koncepciu, žánrový kontrast a väčší obsahový záber ako vysielanie v minulosti. Ponúka rozsiahlejší pohľad na kultúrne, historické a spoločenské témy a akcentuje osobnostné individuality.
2. Vltava sa výrazne odlišila od ostatných programových služieb ČRo a jasne sa oddelila aj od stanice D-dur.
3. Formálne postavila pred tvorcov mimoriadne rozsiahly projekt s vysokou náročnosťou na realizáciu.
4. Širšie názorové spektrum

Mínusy :

1. Odklon od populárnej klasiky v oblasti tzv. vážnej hudby a väčší príklon k súčasnej hudbe pre užšiu cieľovú skupinu.
2. Priveľa odbornej publicistiky, intelektuálnych rozhovorov a arteizmov. Odklon od univerzálnosti ku klubovej scéne a minoritným aktivitám.
3. Obsah nezvládnutý formálne – moderátorsky / ortoepicky i foneticky/ a ani kompozične / dĺžka rozhovorov, pomer slova a hudby /.
4. Pri mikrofóne priveľa moderujúcich osôb s horšími hlasovými dispozíciami
5. Dlhé slovesné pasáže s uspávajúcou zvukovo-technickou realizáciou a nevyváženou moduláciou.

K uvedeným poznatkom sa patrí uviesť aspoň zopár konkrétnych príkladov. Za slovesnú kostru dňa považujem relácie Mozaika, Vízitka, Reflexie, Art Café, čiastočne aj Osudy a Pasáže. Prekvapil ma enormný počet moderátorov – nie vždy s najlepšimi hlasovými dispozíciami a unavené ospalé podanie mnohých zaujímavých tém. V uvedených reláciách sú rubrikovým spôsobom naprojektované témy, ktorým

väčšinou chýba dynamika, glutinácia textu a celkový menší rozsah hovoreného slova. Dochádza tak k akejsi monotónnej retardácii, ktorá sa ťahá celým vysielacím dňom. Aj práve pre tento moment si myslím, že časť uvedených moderátorov má najmä z odborného hľadiska nárok na prípravu kratších rozhovorov, ale nie na celú sprievodcovskú plochu. Ich fundovanosť a pracovitosť nespochybňujem, ale nie každý editor je dobrý moderátor alebo speaker. Je zaujímavé, že tento pseudodemokratický trend „civilizácie moderovania“ sa objavil nielen v ČR, ale aj na Slovensku, lebo vraj obsah je zaujímavejší ako forma. Naopak v ORF, BBC, DR alebo RAI ho nenájdete, lebo tam s nemikrofonickým hlasom nájdete azda iba hostia. Prínosom vysielania sú osobnostné typy, ktoré majú pekný hlasový fond, farbu, energiu a vedia hostí vtiahnuť do deja /napr. Trejbal, Luhan, Šrámek, Nejedlý, Čermáková, Tschornová, Matoška, Franková /. Rovnako dôležitá je spomínaná voľba témy a rozhodnutie, koľko času unesie v danom segmente. Z uvedeného vyplýva, že nestačí spraviť dobre len tzv. veľkú dramaturgiu, ale s veľkou pozornosťou treba naplniť mikrodramaturgiu hovoreného slova. Na okraj dramaturgie dňa by som subjektívne spochybnil reprízu Vizitky o 19 h. Charakter stanice Vltava totiž nepozná „televízne časy“ a myslím si, že vizitka zaradená do programu neskôr večer by svojich priaznivcov zastihla vo väčšej pohode. Súčasne by som sa prihovárал za korekciu hudobnej dramaturgie v prospech pop klasiky a komornej hudby na úkor moderny a zvýšenie celkovej minutáže hudby na úkor publicistiky. Veľa slova vo vysielaní na mňa v mnohých prípadoch pôsobilo printovo – akoby vystrihnuté z odborného časopisu a akusticky ľahko prchajúce. Rozhlas potrebuje vyššiu mieru zrozumiteľnosti, správneho temporytmu a zdravého konzervativizmu. **Vltava je však ako celok výkladnou skriňou silných osobností, intelektuálnym zázemím ČRo a možno aj trošku provokujúcim experimentom, testujúcim lakmusový papierik poslucháčskej verejnej mienky.**

ZÁVER

- **Zachovať štruktúrálnu koncepciu Vltavy s čiastkovými korekciami**
- **Zmenšiť rozsah publicistiky vo vysielaní v prospech hudby**
- **Zdynamizovať spracovanie slovesných príspevkov v jednotlivých reláciách**
- **Upraviť hudobnú dramaturgiu v prospech pop klasiky**
- **Vytriediť hlasy Vltavy, diferencovať redaktorov od moderátorov**
- **Realizovať sociologickú sondu o vnímaní Vltavy poslucháčmi po roku od zmeny vysielania**
- **Dohodnúť väčší rozsah medzinárodnej hudobnej výmeny cez EBU**
- **Upraviť celkový pomer hudby a slova v percentách 60:40**
- **Objednať cielenú marketingovú kampaň na podporu vysielania Vltavy v mienkotvorných printových médiách, Českej televízii i v oblasti vonkajšej reklamy**
- **Po prípadných úpravách programu zhodnotiť efekt na jeseň 2019**

P.S.:

Pri akomkoľvek pokuse o objektívne hodnotenie sa zákonite prejaví subjektívny pohľad autora, ktorý je daný generačnou, profesijnou, vzdelanostnou i estetickou úrovňou hodnotiteľa. Z takého uhlu treba prijímať i uvedené názory. Úroveň relácií sa súčasne môže líšiť v rôznych časových segmentoch a nemusí vystihovať kontinuálnu kvalitu konkrétne hodnoteného programu. Všetky pripomienky, názory i kritické stanoviská som uviedol v dobrej viere a so zámerom prispieť do diskusie o ďalšom smerovaní ČRo Vltava.

December 2018

PhDr. Ľubomír Zeman